

สถานการณ์การจัดการมูลฝอย

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญ นับวันยังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยทุกปีตามอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภคของประชาชน สำหรับสถานการณ์ในเขตสุขภาพที่ 5 สรุปได้ดังนี้

มูลฝอยติดเชื้อ

ตารางที่ 1 ปริมาณขยะมูลฝอยติดเชื้อ เขตสุขภาพที่ 5 เป็นรายจังหวัด

	ปริมาณมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดขึ้น (กก.ต่อวัน)*					
	รพ.รัฐ**	รพ.สต.	รพ.เอกชน	คลินิก	สถานพยาบาลสัตว์	รวม
เขตสุขภาพที่ 5	4,412	1,245	1,495	1,760	51	8,963
กาญจนบุรี	800	192	265	164	6	1,427
ราชบุรี	1,392	219	223	288	10	2,132
สมุทรสงคราม	198	68	5	68	1	340
เพชรบุรี	415	162	100	175	4	856
ประจวบคีรีขันธ์	564	110	115	115	6	910
สุพรรณบุรี	306	236	136	219	4	901
นครปฐม	520	181	227	441	13	1,382
สมุทรสาคร	217	77	424	290	7	1,015

หมายเหตุ:

* ข้อมูลจากสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย (2557)

- อัตราเกิดมูลฝอยติดเชื้อของ รพ.สต. เท่ากับ 0.29 กก./เตียง/วัน
- อัตราเกิดมูลฝอยติดเชื้อของ รพ.เอกชน. เท่ากับ 0.41 กก./เตียง/วัน
- อัตราเกิดมูลฝอยติดเชื้อของ คลินิก. เท่ากับ 1.32 กก./วัน
- อัตราเกิดมูลฝอยติดเชื้อของ สถานพยาบาลสัตว์ เท่ากับ 0.37 กก./วัน

** ข้อมูลจากสำนักสิ่งแวดล้อมภาคที่ 8 และ 5 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2556)

มูลฝอยติดเชื้อในโรงพยาบาลพบว่าในเขต 5 ประมาณ 8,963 กก.ต่อวัน

ตารางที่ 2 วิธีกำจัดมูลฝอยติดเชื้อของโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขต 5 พ.ศ.2556

	จำนวนรพ. (แห่ง)	กำจัดโดย		
		ส่งบริษัทเอกชน	เผาในเตาเผา รพ.	อื่นๆ
เขตสุขภาพที่ 5	68	59	7	2
กาญจนบุรี	15	12	2	1
ราชบุรี	11	9	2	0
สมุทรสงคราม	3	3	0	0
เพชรบุรี	8	8	0	0
ประจวบคีรีขันธ์	8	5	3	0
สุพรรณบุรี	10	10	0	0
นครปฐม	10	9	0	1
สมุทรสาคร	3	3	0	0

ที่มา: กลุ่มพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี (2556)

ในเขต 5 มีโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 68 แห่ง กำจัดมูลฝอยติดเชื้อโดยส่งบริษัทเอกชน จำนวน 59 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 86.76 และกำจัดโดยเผาในเตาเผาของโรงพยาบาล จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10.29 สำหรับองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบเก็บขนและกำจัดมูลฝอยติดเชื้อในเขต 5 มีเพียง 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี กำจัดมูลฝอยติดเชื้อด้วยขนาดเตา 100 กก./ชม. มีความสามารถรองรับได้ในปัจจุบัน 1,000 กก./วัน ความสามารถในการเผา 2,400 กก./วัน

ตารางที่ 3 ร้อยละของโรงพยาบาลที่มีการใช้เอกสารกำกับการขนส่งมูลฝอยติดเชื้อในเขต 5 พ.ศ.2556

	โรงพยาบาล (แห่ง)	ส่งบริษัทเอกชน กำจัด (แห่ง)	ใช้เอกสารกำกับ (แห่ง)	ร้อยละ
เขตสุขภาพที่ 5	68	59	38	64.41
กาญจนบุรี	15	12	7	58.33
ราชบุรี	11	9	5	55.56
สมุทรสงคราม	3	3	3	100.00
เพชรบุรี	8	8	7	87.50
ประจวบคีรีขันธ์	8	5	1	20.00
สุพรรณบุรี	10	10	8	80.00
นครปฐม	10	9	6	66.67
สมุทรสาคร	3	3	1	33.33

ที่มา: กลุ่มพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี (2556)

ในเขต 5 โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่กำจัดมูลฝอยติดเชื้อโดยส่งบริษัทเอกชน จำนวน 59 แห่ง ใช้เอกสารกำกับการขนส่งมูลฝอยติดเชื้อ ร้อยละ 64.41

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

- พบว่ามีโรงพยาบาลสังกัดสธ.เพียง 33 แห่ง (48.53%) รับผิดชอบติดตามเชื้อจากรพ.สต. ไปกำจัด จึงควรผลักดันให้โรงพยาบาลแม่ข่ายหรือ cup ร่วมกันวางระบบในการรับผิดชอบติดตามเชื้อจากแหล่งกำเนิดอื่นๆ เช่น รพ.สต. ไปกำจัด จะทำให้มูลฝอยติดเชื้อที่เกิดขึ้นได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องและครบถ้วน
- โรงพยาบาลสังกัดสธ.ที่จ้างบริษัทเอกชนเก็บขนและกำจัด 59 แห่ง (86.76%) มีการใช้เอกสารกำกับการขนส่งมูลฝอยติดเชื้อ จำนวน 38 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 64.41 ดังนั้นเพื่อให้มั่นใจได้ว่ามูลฝอยติดเชื้อจะได้รับการกำจัดที่ปลายทาง ทุกโรงพยาบาลที่จ้างบริษัทเอกชนในการกำจัดควรระบุในสัญญาจ้างแต่ละปีว่าบริษัทมีหน้าที่ต้องจัดทำและนำส่งเอกสารกำกับการขนส่งมูลฝอยติดเชื้อ (manifest) ด้วย
- โรงพยาบาลสังกัด สธ. มีการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อโดยเผาในเตาเผาขยะติดเชื้อของโรงพยาบาล 7 แห่ง (10.29%) ซึ่งบางแห่งก็มีการชำรุด ดังนั้นจึงต้องดูแลซ่อมแซมให้อยู่สภาพดีและใช้งานได้
- เพื่อให้การจัดการมูลฝอยติดเชื้อในโรงพยาบาลมีการจัดการที่ถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง ควรมีการอบรมฟื้นฟูผู้ปฏิบัติงานตามหลักสูตรที่กระทรวงสธ.กำหนด และมีการเข้าตรวจประเมินเชิงคุณภาพด้วย

มูลฝอยทั่วไป

ตารางที่ 4 ข้อมูลการสำรวจขยะมูลฝอย 77จังหวัด ปี 2557 (ข้อมูล ณ วันที่ 12 มกราคม 2558) จากกรมควบคุมมลพิษ

จังหวัด	ปริมาณขยะสะสม (ตัน)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เก็บขนไปกำจัด (ตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ ประโยชน์ (ตัน/ปี)
นครปฐม	353,105.00	354,477.05	262,669.70	60,584.91
สุพรรณบุรี	144,922.50	315,436.65	120,803.48	48,549.22
สมุทรสาคร	52,950.00	324,634.65	274,023.75	47,844.20
ราชบุรี	464,064.00	306,756.03	153,847.50	58,490.17
กาญจนบุรี	934,598.00	291,156.85	119,939.00	45,283.36
สมุทรสงคราม	1,800.00	80,740.51	52,669.50	20,917.83
เพชรบุรี	682,937.50	193,668.53	112,785.00	40,372.91
ประจวบคีรีขันธ์	440,792.00	215,953.21	131,984.00	42,843.60
รวม	3,075,169.00	2,082,823.48	1,228,721.93	364,886.20

สำหรับมูลฝอยอันตรายซึ่งจากการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ พบว่ามีปริมาณคิดเป็นร้อยละ 3 ของมูลฝอยชุมชนทั้งหมด ประเมินการณได้ว่าในเขตสุขภาพที่ 5 เกิดขึ้น 62,484.70 ตันต่อปี ซึ่งจะทิ้งรวมกับมูลฝอยชุมชนทั่วไป

ตารางที่ 5 สถานที่กำจัดมูลฝอยทั่วไป ในเขตสุขภาพที่ 5 เป็นรายจังหวัด พ.ศ.2556

	สถานที่กำจัดขยะ (แห่ง)	กำจัดถูกหลัก สุขาภิบาล (แห่ง)	ร้อยละ	ปริมาณขยะรวม ที่เข้าระบบกำจัด (ตัน/วัน)
กาญจนบุรี	23	4	17.39	247.29
ราชบุรี	16	0	0.00	370.29
สมุทรสงคราม	1	1	100.00	67.5
เพชรบุรี	9	3	33.33	277.65
ประจวบคีรีขันธ์	17	6	35.29	324.4
สุพรรณบุรี	24	4	16.67	241.8
นครปฐม	13	2	15.38	413.8
สมุทรสาคร	5	2	40.00	417.8
รวม	108	22	20.37	2,360.53

ที่มา: ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2556)

สถานที่ในการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า ในปัจจุบันมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยรวมในเขตบริการสุขภาพที่ 5 จำนวน 108 แห่ง ในจำนวนนี้มีสถานที่กำจัดขยะอย่างถูกต้องเพียง 22 แห่ง หรือแค่ร้อยละ 20.37 เท่านั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานที่กำจัดขยะที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยการเทกองบนพื้น เกลงหลุมและฝังกลบเป็นครั้งคราว เทกองบนพื้นแล้วเผา หรือฝังกลบ นอกจากนี้ยังขาดความพร้อมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมทั้งการรวบรวม เก็บขน และการกำจัดขยะมูลฝอย ประเด็นปัญหาดังกล่าวหากไม่มีการแก้ไขจะส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นอันตรายคุกคามต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้

ในเขต 5 ยังขาดการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นระบบครบวงจร โดยมีลักษณะการดำเนินการแบบแยกส่วนหรือมีแผนการจัดการขยะมูลฝอยเฉพาะเรื่องเท่านั้นปัญหาขยะมูลฝอยอันตรายชุมชนเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในระดับที่สูงกว่าขยะมูลฝอยทั่วไป และยังขาดมาตรการและข้อกำหนดที่ชัดเจนในการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้งด้านการคัดแยก การเก็บรวบรวม การขนส่ง รวมทั้งการกำจัดทำลาย ซึ่งปัจจุบันในองค์ประกอบของขยะมูลฝอยทั่วไปในชุมชนเป็นมูลฝอยอันตรายร้อยละ 3 ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะเก็บขนและกำจัดร่วมกับมูลฝอยทั่วไปไม่ได้มีระบบเก็บขนหรือกำจัดมูลฝอยอันตรายโดยเฉพาะ

ปัญหาและอุปสรรค

- 1) ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ในการจัดสรรงบประมาณสำหรับก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิชาการในแต่ละประเภทของขยะ และการจัดหาเครื่องจักรอุปกรณ์ การจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจรไม่สามารถดำเนินการได้ในหลายพื้นที่และได้รับการต่อต้านจากประชาชน
- 2) ข้อจำกัดในด้านสมรรถนะองค์กร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กยังขาดความพร้อมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

- 3) ปัญหาข้อจำกัดด้านสถานที่ สถานที่ก่อกำจัดของเสียอันตรายจากชุมชนยังมีไม่เพียงพอและมีของเสียอันตรายบางประเภทถูกนำไปคัดแยกรีไซเคิลอย่างไม่ถูกต้อง ขาดมาตรการในการตรวจเฝ้าระวัง สถานที่ก่อกำจัด
- 4) ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ยังขาดความต่อเนื่องทำให้การสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ยังไม่ครอบคลุมภาคส่วนทั้งประชาชน ชุมชน และผู้ประกอบการ

แนวทางการแก้ไข

1. ส่งเสริมและสนับสนุนระบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบครบวงจรและระบบศูนย์รวมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพสามารถดำเนินการร่วมกันได้โดยได้รับความยินยอมจากประชาชน
2. สนับสนุนและขยายผลให้ประชาชนลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยจากบ้านเรือนโดยหลักการ 3Rs
3. จัดทำระบบการเรียกคืนซากของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว
4. ให้องค์ความรู้และปลูกจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดทุกภาคส่วน
5. จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดให้มีระบบหรือสถานที่ก่อกำจัดขยะ
6. เร่งรัดการออกกฎกระทรวงภายใต้พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการกำจัดมูลฝอย เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอในการเดินระบบและบำรุงรักษาระบบอย่างต่อเนื่อง
7. สร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาและความจำเป็นในการดำเนินการจัดให้มีระบบหรือสถานที่ก่อกำจัดขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ และของเสียอันตรายชุมชนในพื้นที่เพื่อลดการต่อต้าน โดยให้ประชาชนในพื้นที่ที่จะเป็นสถานที่จัดสร้างระบบฯ เข้ามามีส่วนร่วมและมีผลตอบแทนตามความเหมาะสม